

РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗАДАЧ В УСКЛАДНЕНИХ УМОВАХ

Сучасний світ, задачні ситуації, в які потрапляє людина в процесі взаємодії із світом, характеризуються мінливістю, складністю і невизначеністю. Тож множинність контекстів обумовлює і множинність підходів до структурно-функціонального аналізу цих контекстів. Одним з домінуючих серед цих підходів є мережевий віртуальний простір. Також має місце домінування і збільшення впливу Інтернету як засобу спілкування, отримання нової інформації та конструювання картини світу у сучасних людей, а отже, їх інформаційної соціалізації.

Оскільки життя людини реалізується паралельно в соціальному (об'єктивному) і персональному (суб'єктивному) просторі і часі, такий широкомасштабний спектр можливих поєднань посилює розбалансування між різними складовими простору і часу та, в свою чергу, призводить до дисгармонії між особистісною оцінкою ситуації людиною, її ставленням до того, що відбувається нині, відбувалось у минулому чи гіпотетичних її уявлень щодо майбутніх змін [2].

При цьому може мати місце взаємодія двох домінуючих сфер: 1) персональний хронотоп «простір – час», пов'язаний із зовнішніми соціальними змінами, що відображає власне ставлення людини до об'єктивного простору і часу; 2) сфера віртуальності, яку людина вибудовує для себе, оминаючи об'єктивну систему координат.

Адже, для адекватного сприйняття реальності, для побудови життєздатних рішень, розв'язування життєвоважливих задач, пов'язаних з проблемами виживання і продуктивної трансформації актуальних задачних ситуацій і розвитку власного творчого інструментарію людині доводиться здійснювати суто адекватний структурно-функціональний аналіз всіх елементів цієї задачної ситуації у їх взаємозв'язку. Це може бути здійснено лише за рахунок реалізації структурно-функціонального конструювання, коли в процесі аналізу актуальних інформаційних структур враховуються водночас і структурні, і функціональні характеристики складових розглядуваної системи.

В тому разі, коли мова йде про аналіз структурних властивостей елементів, маємо справу зі структурним конструюванням. Коли ж структурні характеристики компонентів ігноруються, а розглядаються лише їх функціональні властивості, йдеться про реалізацію функціонального конструювання.

Слід зауважити, що акцентування на суто структурному чи суто функціональному конструюванні веде людину до побудови сфери віртуальності, «відірваної» від реальності, але комфортної в плані легкості її побудови і підтримання функціонування; так званого «сховища для втечі від реальності» з її проблемами, складнощами, з неминучістю відповідальності за прийняті рішення.

Отже, можливість сконструювати власну реальність, як правило, ґрунтується на безвідповідальному ставленні до аналізу актуальної інформації.

Хоча водночас це свого роду «інформаційне сховище особистості» за сучасних умов життя може бути дуже актуальним у вирі нестабільної, постійнозмінюваної ситуації у навколишньому світі. Це може обумовлювати формування у людини уявлень про навколишній світ як ворожий, агресивний, сповнений песимістичних очікувань стосовно майбутнього.

Так, Ф. Ю. Василюк вважає переживання продуктивним процесом створення смислу в критичних ситуаціях, що характеризується складною внутрішньою динамікою: послідовною зміною засобів і стратегій [1]. При цьому людина не завжди здатна інтерпретувати тяжку життєву ситуацію як задачу. Повнота образу ситуації визначається комплексним баченням проблеми [3].

Формулюючи класифікацію напружених ситуацій, В. О. Моляко виокремлює швидкоминучі і довготривалі напружені ситуації, а також напружені ситуації з елементами невизначеності, такі ситуації, що вимагають готовності до екстрених дій, тобто за умов суттєвого дефіциту часу або необхідності швидких змін при виконанні довготривалої монотонної роботи. Напружену ситуацію може обумовлювати надходження неадекватної, необ'єктивної інформації.

При цьому умови діяльності він розподіляє наступним чином: звичні (до яких вже є адаптація), комфортні (за яких зручно виконувати звичну діяльність), комфортно-стимулюючі, помірно несприятливі, несприятливі, складні, дуже складні, екстремальні, катастрофічні.

В розробленій В. О. Моляко концепції творчої діяльності творчість аналізується як складова цілісного психічного потенціалу суб'єкта і є основою його конструктивної, проектувальної, видозмінюваної діяльності у професійних та повсякденних масштабах. Це стосується як проявів на різних вікових рівнях, так і стосовно функціонування різних сфер творчої діяльності: наукової, технічної, художньої, комунікативної, педагогічної, побутової та ін.

При цьому творчість розглядається, насамперед, як «творчість адаптації до умов життя, творчість гри, творчість навчання, творчість пізнання». Адже, коли дитина у процесі взаємодії із навколишнім світом здійснює відкриття на суб'єктивному рівні, не маючи ніякого ні інструментального досвіду (відповідних навичок і вмінь), ніякої інформаційної обізнаності стосовно актуальної картини світу, «творчий процес пристосування до навколишнього середовища переходить у більш складні форми, наповнюється осмисленими окремими діями, поєднанням цих дій у певні комбінації, з'являються вже з власного досвіду певні знання у формі образів більш чи менш широкого діапазону» [4, 5].

Список використаних джерел

1. Василюк Ф. Е. Психология переживания. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984. 240 с.
2. Марцинковская Т. Д. Культура и субкультура в пространстве психологического хронотопа. М : Смысл, 2017. 271 с.
3. Поддьяков А. Н. Неопределенность в решении комплексных проблем. Человек в ситуации неопределенности / Гл.ред. А. К. Болотова. М.: ТЕКС, 2007. С.177-193.
4. Сергиенко Е. А. Проблема соотношения понятий субъекта и личности. Психологический журнал, 2013. Т. 34. № 2. С. 5-16.

5. Творча діяльність в ускладнених умовах / В.О.Моляко та ін. За заг. ред.
В. О. Моляко. К., 2007. 308 с.